

# Ontkenning. over seksueel misbruik, verdringing en verwerking door Jessica Stern



Jessica Stern is een belangrijke onderzoeker op het gebied van terrorisme en (de)radicalisatie. Zij werkt aan de prestigieuze Harvard Universiteit en heeft o.a. het veelgeprezen *Terror in the Name of God* geschreven. Een belangrijke dame dus. Ook een vrouw, die wanneer zij voor haar onderzoek oog in oog stond met terroristen in Pakistan en elders, groot voordeel had van haar vermogen om geen angst te voelen in gevaarlijke situaties. Een vermogen dat ze had opgebouwd door een opeenstapeling van trauma's gedurende haar leven.

Het centrale onderwerp van *Ontkenning* is het onderzoek naar de omstandigheden bij haar verkrachting toen zij en haar zus 15 en 14 jaar waren. Zij gaat op zoek naar de identiteit van haar verkrachter en waarom hij tot zijn daad kwam. Ook onderzoekt zij hoe haar opmerkelijke koelte bij de verkrachting een rol speelde en hoe deze koelte al een teken van trauma was vóórdat ze een posttraumatische stressstoornis ontwikkelde.

Met als vertrekpunt het verhaal van haar eigen verkrachting bestrijkt zij het bredere onderwerp van traumatische ervaringen en de gevolgen ervan. Zij gaat in op de Jodenvervolgving: haar vader is getraumatiseerd door zijn ervaringen als Joods jongetje in Duitsland. Bij Jessica is er ook sprake van een tweede generatie-problematiek. Zij gaat in op het effect van de ontkenning van verkrachting op de slachtoffers en op de samenleving - een voorbeeld is de misbruik door katholieke geestelijken in de kleine samenleving waarin haar verkrachter opgroeide. In het verlengde hiervan gaat zij uitgebreid in op hoe slachtoffers daders kunnen worden.

Uiteraard vertelt zij ook over hoe PTSS er uitziet, hoe het bij haar zich uit in koelbloedigheid, onvermogen tot liefhebben (al vind ik dat er veel liefde opstijgt uit de pagina's) en hoe zij dissocieert als het trauma te dichtbij komt. Zij vertelt over haar

therapie, hoe zij voor een deel haar PTSS verwerkt. Vaak lees je verhalen, waar dat een en al hosanna is. De patiënt sluit een vreselijke periode af, herstelt volledig en is een ander, beter mens. Wat mij aanstaat aan Sterns verhaal, is dat zij het niet zo zwart/wit stelt. Zij heeft ook oog voor de positieve kanten van haar PTSS – haar koelbloedigheid is in veel situaties juist een voordeel. Het beter worden is niet alléén winst. En zij vertelt dat ze nog steeds een weg te gaan heeft – waarna ze hoopt dat ze beter wordt in het liefhebben van mensen.

Jessica Stern vertelt haar verhaal met twee stemmen: enerzijds is zij de observator, die feiten weergeeft en citeert uit rapporten, die autoriteiten op het gebied van psychotrauma aanhaalt. Anderzijds is ze de reflecterende en subjectieve verteller. Die persoonlijke stem staat mij het meeste aan. Het is al prettig dat zij vaak een ongebruikelijke verteltechniek hanteert, als zij het verhaal over de verkrachting en haar onderzoek aanvult met de reflectie over het vertellen zelf en de situatie waarin zij vertelt – bijvoorbeeld als zij misselijk wordt tijdens het opschrijven van bepaalde gebeurtenissen. Maar juist dat zij zichzelf zo nadrukkelijk aanbrengt als verteller is aantrekkelijk. Als zij zichzelf voorstelt met al haar subjectiviteit en mogelijk falen waar het herinneringen betreft, zonder zichzelf erg te sparen, is ze heel zelfreflectief. In die zelfreflectie zit een grote mate van nuance en sensitiviteit – erg prettig om te lezen.

Soms is *Ontkenning* heel ontroerend. Als lezer hunker je na alle geweld en ongeluk naar momenten van onderling begrip en solidariteit – van tot elkaar komen. Gelukkig zijn die momenten er ook: tussen Jessica en haar gespreks- en lotgenoten, maar ook tussen Jessica en de lezer. Jessica Stern wil andere getraumatiseerden helpen, als lezer merk je dat.

Jessica Stern heeft een eigen website: <http://jessicasternbooks.com/>

Uitgeverij Nieuw Amsterdam, 2010

Pagina's 319


ISBN 978 9046 808 962

*Recensie door Jonna, 17 mei 2013*

---

## Nieuwsbrief Februari 2012

Beste leensters en andere belangstellenden,

 Gisteren was het de laatste dag van de nationale voorleesdagen. Ik begrijp dat die vooral bedoeld waren voor kinderen, maar waarom zouden volwassenen elkaar niet ook voorlezen? Verhalen als gedichten klinken toch heel anders dan als je alleen in een boek gedoken zit bij de kachel zit of in bed ligt. Zowel de voorlezer als de luisteraar doen een andere ervaring op, het gelezene dringt op een andere manier door. En het kan gewoon heel fijn zijn om naar een mooi verhaal te luisteren. De nationale **Gedichtendag** is net achter de rug, maar gedichten zijn er natuurlijk ook erg geschikt voor. *Ellen Deckwitz* heeft voorgelezen bij Mathijs van Nieuwkerk (DWDD) en het Huis van de Poëzie was een succes. Bij gedichtendag hoort een nieuwe Gedichtendagbundel, die dit jaar is geschreven door *Joke van Leeuwen*, een veelzijdige literaire kunstenares die zowel voor kinderen als volwassenen schrijft. De bundel ligt voor € 2,50 bij de boekhandel en is te beluisteren via [www.gedichtendag.com/2012/bundel\\_luister](http://www.gedichtendag.com/2012/bundel_luister). Hij, of is het zij, ligt ook in de bibliotheek, waar een paar planken met gedichten te vinden zijn.

Recent hebben we de bundel **Einde en begin** van de Poolse *Wisława Szymborska* (1923) kado gekregen, gedichten van 1957 tot 1997. Vorig jaar juni is een uniek filmportret over haar uitgezonden met dezelfde titel. Nadat ze in 1996 onverwacht de Nobelprijs voor de literatuur had gewonnen en onder aandacht werd bedolven, heeft ze zich terug getrokken in de afzondering. In haar gedichten geeft ze op zeer persoonlijke wijze commentaar op de Poolse geschiedenis, en de documentaire is een reis zowel door haar gedichten als door het Poolse land en de geschiedenis. Ze komt naar voren als een zeer levendige vrouw die toegankelijke, heldere en speelse gedichten schrijft met een intense blik op de wereld en een heleboel vragen. Er is ook een interview met haar in de NRC (2007), 'verwondering is mijn missie'.



Deze maand is een nieuw boek van filosoof en schrijfster *Joke Hermsen* verschenen, getiteld **Blindgangers**. Het gaat over een groep oude vrienden die in een besneeuwde nacht naar een plek op het platteland gaan om daar 25 jaar vriendschap te vieren. De vraag die hen bezig houdt is of er nog wel sprake is van vriendschap nu ze elkaar nauwelijks meer zien en druk bezig zijn met werk, partners en kinderen, maar ook smartphones, beeldschermen en andere digitale aandachtslurpers. Wat delen ze nog werkelijk, of zijn het slechts herinneringen? Waar is de verbondenheid en het streven naar een betere wereld? Ze zegt zelf in een interview in het februari-nummer van Opzij dat het ook een boek is over de liefde. "Hoe kunnen we onze liefde anders vormgeven dan in het beklemmende huwelijk? Want niets kan zoveel creativiteit losmaken als liefde en erotiek".



Naast meerdere romans, die ook in de bibliotheek staan, schrijft Joke Hermsen essays over kunst literatuur en filosofie. Voor de essay bundel "Stil de tijd. Pleidooi voor een langzame toekomst" won ze vorig jaar de Jan Hanlo Essayprijs.

Begin deze maand interviewde Chris Kijne de Amerikaanse terrorisme deskundige *Jessica Stern* in 'gesprek op 2'. Jessica Stern sprak met de gevaarlijkste terroristen ter wereld, totdat ze er achter kwam dat haar fascinatie alles te maken had met de verkrachting die ze als meisje had meegemaakt. Hoe pijnlijk ook, ze kon niet anders dan op zoek gaan naar haar eigen drijfveren, en die van haar verkrachter. Ze schreef er een indrukwekkend boek over, **Ontkenning**. Vijftien jaar oud is ze als ze - samen met haar een jaar jongere zusje - onder bedreiging van een wapen wordt verkracht. De gebeurtenis, hoe verschrikkelijk ook, heeft ogenschijnlijk geen invloed op haar leven. Dertig jaar lang denkt ze er niet aan en praat ze er niet over. Ze gaat scheikunde studeren, schrijft een proefschrift over chemische wapens en wordt uiteindelijk een van 's werelds belangrijkste terrorisme-experts. Ze bestudeert jarenlang het fenomeen 'terrorisme' met als belangrijkste vraag: wat zijn de drijfveren van een terrorist? Het bijzondere interview van deze moedige vrouw is te zien via <http://programma.vpro.nl/gesprekop2/afleveringen/2012/aflevering-1-jessica-stern.html>. 'Ontkenning' wordt aangeschaft voor de bibliotheek.



In museum Boijmans van Beuningen is t/m 4 maart een installatie te zien van 100 textiele werken van de Amerikaanse

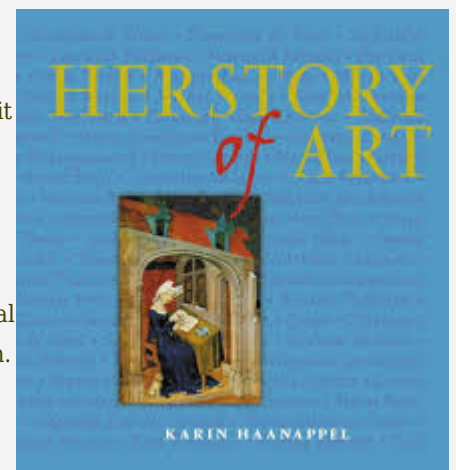


*Sheila Hicks, Cent Minimes.* Het zijn kleine weefwerken die het verhaal vertellen van een kunstenaar met een unieke manier van werken en een leven vol ervaring, weergegeven in kleur, compositie en structuur. Sheila Hicks (1934) is een pionier op het gebied van zachte sculpturen gemaakt van allerlei soorten textiel. Ze begon al in de jaren zestig en maakte toen deel uit van de New Weaving movement. In de aanloop van een retrospectieve van haar werk, *Sheila Hicks: 50 years*, die momenteel in de VS rond reist heeft de Nederlandse Irma Boom een eigenzinnig boek over haar gemaakt, *weaving as a metafor*. Het is een aan de buitenkant spierwit boek en voor de binnenkant heeft Irma Boom zich laten inspireren door

de sensitieve en expressieve manier van werken van Sheila Hicks. De vormgeving is sculpturaal en is om aan te raken. Ondanks dat de uitgever er aanvankelijk niets in zag heeft het boek op de Leipziger Buchmesse de gouden medaille voor het 'mooiste boek ter wereld' gewonnen en is het door een Amerikaans kunsttijdschrift uitgeroepen tot één van de opmerkelijkste tentoonstellingscatalogi van 2006. Ik ben benieuwd of het nog verkrijgbaar is.

Op 9, 10 en 11 februari brengt toneelgroep *Discordia* de 2e voorstelling van **Weibliche Akt**. Onder deze titel gaan de vrouwelijke leden, Annette Kouwenhoven en Miranda Prein op zoek naar motieven achter de voor hen toevalligerwijs vrouwelijk uitgevallen vorm. In deel 1 daalden ze nogal naakt de DNA-trap af en vonden allerlei levensscripts die opvallend en onverwacht overeenkomst vertoonden met de spiraalvorm. Nu in *Weiblicher Akt 2 of (s)tijgerend de afgrond in* trotseren ze de modderige onderstroom van het uiterlijk vertoon. Daarbij zoeken ze houvast bij foute [wat zijn 'foute' vrouwen?] en/of ferme vrouwen als Lou Andreas-Salomé, Susan Sontag en Coco Chanel. Mogelijk worden ze bijgestaan door gasten.

Op 10 februari van 13.00-14.00u wordt in het auditorium van Aletta op de Vijzelstraat in Amsterdam de jaarlijkse Aletta Jacobs lezing gehouden. Een leuke aanleiding om eens rond te kijken in het nieuwe pand van Aletta. De lezing wordt dit jaar verzorgd door kunsthistorica *Karin Haanappel*. Ze is docente aan de Vrije Academie en auteur van het boek **Herstory of Art**. Vrouwelijke kunstenaars zijn vaak in de vergetelheid geraakt of in de schaduw van 'de grote meesters'. Karin Haanappel begint met de vroegste kunstuitingen in de Steentijd en zet vervolgens de vrouwelijke kunstenaars op de kaart, haar verhaal van de kunst naast zijn verhaal van de kunst. 'Herstory of Art' verschijnt op 8 maart in het Singer museum in Laren.



In maart wil Maud Hollants, degene die de al bestaande **leesgroep** begeleidt, nog een leesgroep beginnen, actuele literatuur voor ouderen. Ze had al eerder een senioren groep en wil er nu in de vrouwenbibliotheek een vervolg aan geven met als rode draad *Heden en herinnering*. In de maart-brief zal de folder bijgevoegd worden. Er staan heel recente romans van vrouwelijke schrijvers op het programma. De waarschijnlijke datum voor een kennismakings-bijeenkomst is woensdag 7 maart. Voor informatie en/of aanmelding: Maud Hollants, tel. 030-2732109 of [ma.hollants@planet.nl](mailto:ma.hollants@planet.nl).

Gezien de beperkte openingstijden ligt de leenperiode voor boeken niet vast. Als je een boek langer dan een maand wilt lenen, wil je dan n.a.v. deze aankondiging een mailtje sturen om dit te laten weten. De brievenbus als retour-medium werkt prima.

**De leenbijdrage voor 2012** is vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op ing banknr 9266995 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en 'leenbijdrage 2011-2012'. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 29 januari 2012